

Znaki kulture

Stopnjo kulture posameznega človeka, kakega stanu ali naroda presojuje po raznih znakih in iz raznih stališč. Eni pravijo, da je znak visoke kulturnosti obila poraba mila. Z isto pravico bi lahko vzeli za merilo množino uporabljenega črnila za čevlje ali kakega lepila itd. Drugi zopet trdijo (le-tem laže verjamemo), da je znak kulture veliko število knjig in časopisov, ki jih čita posameznik ali narod. Toda ti in še mnogi drugi znaki se ne vidijo očitno. O njih ve povedati le statistika in imajo le bolj splošno veljavo.

V sledečih vrsticah bi pa opozorili na neke prav očitne znake kulture našega kmečkega stanu, po katerih lahko presodimo kulturo posameznega kmetovalca, posamezne vasi ali cele pokrajine, ne da bi bilo treba stopiti v kako hišo, ali da bi poizvedovali po tem ali onem. Treba je le z odprtimi očmi iti skozi vas ali po cesti od vasi do vasi, in opazovati kako je obdelano polje, dalje kakšni so travniki, kakši vrtovi, zlasti pa kakšni so sadovnjaki. Uprav ti so ob vsakem letnem času najbolj vidne ter najbolj očitne in glasne pričbe o kulturi ali nekulturi njihovih lastnikov. Tujci, ki hodijo po naših krajih in ki imajo zmisel za kmetijsko kulturo, pač največkrat presojujejo napredek kmečkega prebivalstva oziroma stopnjo napredka v kmetijstvu *po stanju sadovnjakov*. — Kjerkoli vidijo v ravnih vrstah posajeno sadno drevje z ravnimi, gladkimi debli, z enakomerno razvitimi vrhovi z zdravim listjem, sklepajo iz tega, da je lastnik dober gospodar, ki ume gojiti sadno drevje in ki je prepričan, da le pravilno obdelano sadno drevje daje primerno dohodke. In gospodar, ki ima

dobro obdelan sadovnjak, gotovo nima zanemarjenih njiv, travnikov itd. Prav isto velja o lepo urejenem in oskrbovanem zelenjadnem in cvetličnem vrtu, ki se nahaja poleg hiše. Vse to so očitni znaki kulture, napredka, izobrazbe na polju umnega kmetovanja.

Če je pa to res, tedaj je tudi res, da je zanemarjen sadovnjak z drevjem, ki visi na vse strani, ki je vse v mahu in lišajih, z drevjem, s katerega vise polomljene veje, z drevjem, iz katerega korenjače in iz debla raste vse polno divjih poganjkov — višek nekulturnosti za dotičnega lastnika, ali če so taki sadovnjaki v večini, znak nekulturnosti za celo vas ali obširno pokrajino.

Nikdar pa ta nekulturnost pri sadnem drevju ni tako očitna in tako kričeča kakor uprav sedaj na jesen in pozimi, ko je drevje golo. Ko se pomladi zaodene v zelenje in v cvetje, se zanemarjenost kolikor toliko zakrije in ostane bolj ali manj zakrita do novembra. Ko pa drevje sleče svojo poletno obleko in se nam pokaže v nagoti, tedaj se mu šele prav pozna kako mu manjka kulture in kako malo kulturnen je njegov lastnik.

Posebno morajo zbsti v oči vsakogar, ki ima količkaj zmisla za negova, nje sadnega drevja, tiste stare, zanemarjene *čespljeve goščave*, ki še do danes niso zginile z nekaterih posestev in so v sramoto svojim lastnikom ter v pohujšanje za vso bližnjo in daljno okolico. Stari, napol suhi, oguljenim brezovim metlam podobni nestvori, stoječi brez vsakega reda po bregu, pod njimi pa vse živo večjih in manjših izrastkov iz korenin, ki čakajo, da bi izpodrinili svoje onemogle matere in naredili go-

ščavo in zmesnjavo se večjo. Tako se sami brez vse kulture obnavljajo ti naši stari slivniki, seveda v našo veliko škodo. Ali bi bilo res tako težko, ako bi se jih lotili vendar že enkrat sedaj čez zimo, zmetali ven staro dosluženo stari-no, izkopali mladi naraščaj in ga presadili na obdelano zemljišče (drevesnico), kjer bi se v nekaj letih samostojno razvil v lepa drevesa, sposobna za presad na stalno mesto. Ko bi bila dovolj močna, bi zbrali zanje nov prostor, kjer še ni rastle češpljevo drevje. Tako bi dobili nov slivnjak, ki bi nam začel dajati v nekaj letih redne dohodke. Stare slivnike treba pa brezpogojno opustiti za daljšo dobo, da se zemlja s temeljitim obdelovanjem in gnojenjem poživi in izboljša. Šele čez 15—20 let bi se na-

novo obsadila s sadnim drevjem, pa še tedaj ne s češpljami, ampak z jablani ali hruškami. Tako ravnanje je znak napredka in kulture.

Doba za obdelovanje sadnega drevja je tu. Ne odlašajmo tega neogibno potrebnega opravila na pomlad! Lotimo se takoj sedaj svojih sadovnjakov! Obdelajmo jih temeljito od drevesa do drevesa, vsako drevo od vrha do tal ali od tal do vrha, kakor nam bolje kaže. — Obdelajmo sadovnjake s prepričanjem, da le obdelano in primerno oskrbovano sadno drevje daje gotove dohodke s prepričanjem, da z nobenim delom tako ugodno ne uplavamo na lepoto svoje domovine in da nič bolj očitno ne izpričuje kulture, nego *lepo obdelani sadovnjaki*.

Hugon Turk:

Tobak

Mnogo ima privrženecv, pa tudi število njegovih nasprotnikov je zelo veliko. Tobakovo rastlino sadijo po vseh delih sveta, kjerkoli je podnebje zato pripravno in povsod je pridobivanje, izdelovanje in porabljanje tobaka ogromen vir javnih in zasebnih dohodkov, zaradi česar ga tudi najhujši sovražniki ne morejo prezreti.

Kot rastlino ga uvrščajo botaniki v družino razhudnikov (solanaceae) in ima celo vrsto dobrih in slabih sorodnikov, kakor je to že tako na tem ljubem svetu. Med prve spada naš predobri krompir, med druge pa veliko število silno strupenih zelišč, n. pr. norica ali volčja češnja, kranjska bunika (volčič), pasje zelišče, navadni kristavec (svinjska dušica), črni zobnik (blen) itd., katera vsebujejo razne hude strupe, ki se v zdravilstvu še dandanes uporabljajo z največjo previdnostjo.

Tudi tobakova rastlina ima veliko takega strupa, katerega splošno poznamo pod imenom nikotin, ki zastruplja človeka in živali na razne načine. Predvsem deluje v pričetku vzpodbujajoče na živčevje, dramí možgane in jih vzbudi,

di, draži, pozneje hromi, končno pa ohromi. V početku zastupljenja nastopijo razni krči v dihalih in zadušnja. Človekovo srce postane neredno, bitje se poslabša, krvni pritisk pade; sledijo živčna središča srca in k. Nikotin je dalje zelo hud čelku, draži, v večji meri povzroči krčevito odrevenelost vseh mišic na okostju, kateri sledi na koncu otrpnenje po vsem telesu. Tobak in njegov strup nikotin vplivata dražeče na sluzne kožive (sluznice); posebno vzbujata v malih količinah na sluznice črevesja, pospešujeta tukaj močnejše izločanje prebavnih sokov in gibanje črev, pospešujeta torej prebavo, v velikih množinah povzročata pa tudi vnetja v želodcu in črevah (slinjenje, bruhanje, ujedanje, drisko in tudi slednjič krčevito odrevenelost črev samih). Smrt nastopi navadno zaradi otrpnenja srca.

Za kadilce tobaka je velika sreča to, da izgoreva nikotin pri kajenju in ga ne pride veliko v dim, toda mesto njega pridejo druge strupene snovi, ki učinkujejo enako kot nikotin.

Kako delujeta tobak in nikotin pri naših domačih živalih naj na kratko povem le-to: za vse živali sta oba zelo močan strup. Nobena njihova vrsta ni izvzeta, posebno občutljivi pa so prežvekovalci (goveda, ovce in koze). Konj pogine, če dobi 300 gramov suhega tobakovega listja; čisti nikotin umori konja že s 0.05 gr. Goveji živini zadostuje za pogin 300—500 gramov tobaka, ovcam in kozam okrog 30 gr, mačkam in psom zadostuje že 5—25 gramov tobaka ali 0.05 gramov nikotina. Ptiči poginejo že po 1 kapljici nikotina.

Tobakov strup deluje tudi skozi zunanjo kožo in mnogo zastrupljenje se je

že zgodilo pri raznih kopelih in izmivanjih. —

Znaki zastrupljenja pri domačih živalih po tobaku in nikotinu so večinoma že gori navedeni, posebno pa se opazuje slinjenje, davljenje, bruhanje, grizenje (kolika) in driska, dalje hudi krči in božjastni pojavi, zadušenja, kolebanje, slabost, otrpnjenje, huda omotica in silno srčno bitje.

Živo telo ne uniči nikotina, ampak se ta strup nabira in nabira in neizpremenjen kroži v krvi dalje. Zato moramo biti zelo previdni tudi pri morebitnem zdravljenju s tobakom, kaj hitro se nam pripeti usodepolna nesreča, ki se ne more več popraviti.

Letošnja letina pšenice

Mednarodni kmetijski urad v Rimu je izdal za oktober 1932 poročilo o svetovni letini pšenice, iz katerega posnemamo sledeče podatke: Svetovni pridelok pšenice brez Rusije v letu 1932 ceni urad na 1010 milj. meterskih stotov, dočim je lani znašal 999, 1930. l. pa 1012 milj. stotov. V Evropi je letina narasla od 390 milj. stotov lani, na 412 milj. letos, v Sev. Ameriki pa se je zmanjšala od 336 na 323 milj. stotov. V uvoznih državah Evrope je bila letina posebno dobra, slaba pa v izvoznih državah. — Tako kažejo višji pridelki (številke pomenijo milijone v meterskih stotih):

	1931	1932	več 1932
Nemčija	42.3	50.7	8.4
Francoska	71.9	90.2	18.3
Italija	66.5	72.4	5.9
Španija	33.6	49.2	12.6
	večji pridelok:		45.2

Nasprotno kažejo izvozne države znaten primanjkljaj.

	1931	1932	manj 1932
Jugoslavija	6.9	17.6	9.3
Nadarske	1.7	15.9	3.8
Romunija	36.8	20.0	16.8
Poljska	22.6	15.2	7.4
	manjši pridelok:		37.3

Vzlic velikemu primanjkljaju v iz-

voznih državah je radi ugodne letine v uvoznih nastal presežek od blizu 8 milijonov meterskih stotov.

Zanimivo je tudi zvedeti, kolikšen je pridelok na hektar v posameznih državah in razlika med povprečnostjo petih let 1926—1931. Tako je porasel v Nemčiji od povprečnih 20 stotov v letu 1932 na 22.2 stota, v Franciji od 14 na 16.8, v Italiji od 12.4 na 14.7 stota. Padel pa je v Jugoslaviji od 12.2 na 8.3 stota, v Romuniji od 9.8 na 7 in na Madjarskem od 14 na 10.1 stota. Če primerjamo pridelok na hektar v posameznih državah, vidimo, da pridelava Nemčija 20 stotov, četudi ima slabšo zemljo, Jugoslavija pa le 12.2 in Romunija komaj 9.8 stotov vzhle mnogo boljši zemlji. Pravilno obdelovanje zemlje, gnojenje in oskrbovanje rastlin je torej v stanju znatno zvišati pridelke.

Nadalje poroča mednarodni kmetijski urad v Rimu, da je skupni pridelok pšenice na severni zemeljski obli (brez Rusije in Kitajske) za 10 milijonov stotov večji nego povprečno v letih 1926—1931. Ker je pridelok v Rusiji in na Kitajskem manjši nego lani, ni izključeno, da bo letos skupna proizvodnja na severni obli nekoliko manjša nego lani.

Za svetovni izvoz je na razpolago

351 milijonov stotov (lani 370). Izvozni presežek je posebno nastal v Kanadi za 40 mil. st., se zmanjšal v Združenih državah za 23, v Argentini za 2 mil. stotov. Bodoči izvoz Rusije cenijo na 8 mil. stotov (lani 18, l. 1930 31). Svetovne zaloge pšenice cenijo na 171.3 mil. stotov, medtem ko so bile lani 168.3. Torej temeljitega izboljšanja svetovnih cen pšenice z ozirom na velike zaloge in dobro letino še ni pričakovati.

V zvezi s tem položajem je zadnje dni na čikaški borzi dosegla cena pšenice najnižjo stopnjo v zadnjih 70 letih,

in sicer 40 centov za bušel, t. j. okroglo 84 par za 1 kg. V Ameriki je danes pšenica že za polovico nižja kakor pred vojno, ko je leta 1913 povprečno znašala 90 centov. V letu 1929 je bila najvišja notacija v Čikagu 147 centov, 1930 še 131 centov. Na ta padec cen so vplivala tudi poročila o obilni letini, ki jo pričakujejo v Avstraliji. Tamkajšnji letošnji pridelek cenijo na 54.5 mil. stotov, nasproti 49 lani in 42 mil. povprečno zadnjih petih let. Izgledi na višje svetovne cene pšenice v prihodnjih letih torej niso posebno ugodni.

Porast živinskih cen

Radi izpremenjenih valutarnih razmer v zadnji dobi se je začel izvoz naše živine in s tem je porasla tudi cena predvsem prvovrstnim volom. Zaradi manjkajočega izvoza v druge države je bila cena naši živini zadnje mesece tako nizka, da so naši živinorejci naravnost obupali. Na prvem sejmu v tem mesecu v Ljubljani dne 2. t. m. se je pa cena dvignila za 50 par do 1.50 Din pri kilogramu. Ni sicer to bogve kako izboljšanje, vendar je znak, ki vsaj obeta ugodnejše cene. Ne smemo pa tudi prezreti, da so naši kmetje v zadnjih mesecih radi pomanjkanja krme in denarja živino naravnost usiljevali kupcem po še tako nizkih cenah. Razprodali so, kar so mogli, sedaj pa nimajo več mnogo za oddati.

Cene so se zvišale pri prvovrstnih volih za kg žive teže za 1—1.50 Din, pri volih druge vrste za 0.50—1 Din. Cene kravam so ostale iste, ker ne prihajajo vpoštev za izvoz. Torej samo izvozna živina je porasla v ceni, medtem ko se večina blaga, ki se kolje doma, ni podražila. Vzlic temu so mesarji takoj zvišali ceno za vse meso za 2 Din pri kg.

Na živinski sejm je bilo prignanih 131 konj, 74 volov, 50 krav, 21 telet in 147 prašičev za rejo. Cena konjem je bila 1000 do 4500 Din za glavo. Goveja živina je pa dosegla za kg žive teže naslednje cene: prvovrstni in najboljši

voli 4.50—5.50 Din, voli druge vrste 3.25—4.50 Din, tretje vrste 2.50—3 Din. Krave prve vrste 3—3.50 Din, druge vrste 2—3 Din, tretje vrste 1—2 Din. Teleta prve vrste 4.50—5.50 Din, druge vrste 3.50—4.50 Din. Prašiči za rejo 6—8 tednov stari po 130—170 Din za glavo. Velikih prašičev na sejmu ni bilo. Njih cena v prosti trgovini je sledeča: Hrvaški špeharji po 9.50—10.50 Din za kg žive teže, domači špeharji 8—9.50 Din in pršutarji po 6—8 Din za kg žive teže.

Cene mesa v Ljubljani so poskočile in stane danes: govedina I. vrste, prednji del 10 Din, zadnji del 12 Din, II. vrste 8—10 Din, III. vrste 6—8 Din, slabše meso 5—7 Din. Teletina 10—12 Din. Sveža prašičevna domačih prašičev 11—16 Din kg, hrbtna slanina 14—15 Din.

Tudi kože so nekoliko porasle v ceni in plačujejo usnarji za kravje kože po 4—5 Din kg, volovske 6—8 Din, telečje 7—8 Din, svinjske od sremskih prašičev po 50 par, od domačih po 1—2 Din kg.

Če zasledujemo razvoj cene živini, moramo ugotoviti, da je razlika med cenami za prvovrstno blago in pa za ono slabše kakovosti neprimerno velika. To mora našega živinorejca vzpodbujati, da skuša gojiti in vzrediti vedno le čim boljšo živino in odstraniti iz hleva vse, kar ne obeta dobrih cen. Danes je svet

prenapolnjen z živino in zato zbira vedno le najboljše. Posebno v inozemstvo gre stalno le najboljše blago, ker samo tako prenese visoke uvozne carine, s katerimi zapirajo države svoje meje. Tudi iz gospodarskega stališča je bolj dobičkanosno držati v hlevu manj, toda donosnejše živine, kakor pa mnogo glav, ki le žro, ne dajo pa zadovoljivih koristi.

g *Mariborski živalski sejm*. 8. novembra je bilo prignanih na sejm 13 konj, 9 bikov, 119 volov, 422 krav in 8

telet, skupaj 571 komadov. Cene so bile sledeče: debeli voli 3.50—4 Din, poldebili 2.50—3.25 Din, vprežni voli 2.25—2.50 Din, biki za klanje 2.25—3, klavne krave debele 2—3, krave za rejo 1.75—2.25 Din, krave za klobasarje 1—1.25, molzne in breje krave 1.75—2.25 Din, mlada živina 2.75—4, teleta 5—6 Din za kg žive teže. Prodanih je bilo 363 glav. Kakor se vidi, so cene živini v Mariboru mnogo nižje nego v Ljubljani, ker ni tam nikakega izvoza.

R a z n o

Denar

g *Ljubljanska devizna borza*. Z ozidrom na ovire, ki se stavljajo pri uvozu in izvozu potom strogih deviznih odredb v vseh državah, je tudi devizni promet na borzah vobče, seveda tudi na ljubljanski borzi. Tečaj inozemskih valut so ugotovljeni na tej-le podlagi: 1 angleški funt 19.44, 1 amer. dolar 57.45, 1 holandski goldinar 23.17, 1 nemška marka 13.69, 1 švicarski frank 11.12, 1 belgijska belga 8.00, 1 italijanska lira 2.96, 1 francoski frank 2.26, 1 češkoslovaška krona 1.71 dinarja.

Cene

g *Svetovni indeks cen v oktobru*. Po podatkih profesorja Fišerja, ki jemlje za podlago cene v letu 1928 s številom 100, je bilo v oktobru še vedno opaziti nazadovanje svetovnih cen nasproti septembru. Tako kažejo Združene države ameriške indeks 62.3 (63.8 v septembru), Anglija 67.1 (68), Francija 61.6 (72.5), Nemčija 69.4 (70.2) in Italija 62.0 (62.2). Ti podatki dokazujejo, da splošni indeks cen vključno z izboljšanjem cen nekaterih sirovin še nadalje pada. Napovedani in že pričakovani dvig cen se torej ni obistinil.

g *Tržišče hmelja*. Kakor je razvidno iz poročil iz Savinjske doline, je kupčija z letošnjim hmeljem pri kraju. Zadnji ostanki hmelja letnika 1932 so bili v zadnjih dneh prodani po cenah do 40

Din za 1 kg. Če pomislimo, kako so prekupčevalci v začetku ponujali za hmelj po 10—12 in pozneje 15 Din, končno je bila velika večina prodanega po 15—18 Din, lahko izračunamo milijonsko izgubo, ki jo je utrpel letos savinjski kmet. Prekupčevalci in trgovci se organizirajo in tako jim je kmet izročen na milost in nemilost. Manjka nam še vedno trdne organizacije kmetovalcev, ki bi jih ščitila nasproti izkoriščevalcem. Toda tudi kmet sam je mnogo kriv, ker ne pozna solidarnosti, nima združnega duha in ne zaupa listim njegovim ustanovam, ki mu hočejo dobro. — V javni oznamovalnici za hmelj v Zalcu je bilo do sedaj znankovanih 1655 težkih bal po 150 kg, torej približno 2483 stote. Sedaj se kaže zanimanje tudi za letnik 1931, ki se pičuje po kakovosti do 6 Din kg. — Tudi vojvodinski hmelj je skoraj ves razprodan in so zadnje cene dosegle 25—30 Din za kg. Starega blaga je tam še mnogo, toda po njem ni povpraševanja.

g *Vinsko tržišče*. Kakovost vinskega pridelka je letos bolje izpadla, nego je bilo pričakovati. V posameznih goricah je grozdje doseglo do 20 in celo do 22 odstotkov sladkorja, povečini pa po 15 do 16, kar pomenja, da bo vino dobro. Portugalka je seveda dosegla ugodne cene od 4—5 Din liter. Boljši mošt so kupovali po 3—3.50 Din, toda tudi ceneje. Tako tožijo Prekmurci, da ponujajo trgovci za lendavski mošt po 0.75 do 1 Din za liter. Naravno da so vino-

gradniki obupani, ker po tej ceni ne bodo dobili niti za davke, kaj še za vsakdanje izdatke.

Pridelek koruze

Koruzna je letos v vzhodnih izvoznih državah Evrope bogato obrodila. Mednarodni kmetijski urad ceni pridelek v Jugoslaviji, Romuniji, Bolgarski in Madjarski na 177 mil. met. stotov. V naši državi je znašal 43.2 milj. stotov in je torej največji po vojni. S koruzo je bilo posejane površine 2.607.110 ha. Največ pridelka je dala donavska banovina in sicer 20 milj. stotov. V naši dravski banovini smo na 40.730 hektarjih pridelali 458.485 met. stotov. Če primerjamo pridelke prejšnjih let, smo v državi pridelali koruze največ l. 1929 — 41.4 milj. stota, najmanj l. 1928 — 18.1 milj., letos pa 43.2 milj. stota. Pridelek na 1 ha je v vsej državi znašal 17.33 stote. Z ozirom na ta bogati pridelek bi naša država od letošnje letine lahko izvozila 80 do 100.000 vagonov. Iskati pa bo treba inozemskih kupcev in možnosti za tak izvoz.

Letina sladkorne pese

Mednarodno društvo za statistiko proizvodnje sladkorja je zbralo podatke o letošnjem pridelku pese v evropskih državah. Iz teh sledi, da se bo tudi letos zmanjšala proizvodnja sladkorja. Nemčija, Češka, Madjarska, Poljska in Jugoslavija izkazujejo zmanjšanje za 820.978 ton sladkorja. Italija ga bo imela 71.400 ton in Avstrija 6665 ton manj. Nasprotno je narasla proizvodnja v državah, ki sladkor uvažajo. V splošnem pa računajo v tej kampanji 1932/1933 obo zmanjšanje za 702.980 ton. Celokupna proizvodnja bo znašala 3.477.789 ton proti 4.180.769 tonam v minulem letu. Produkcija je torej nazadovala za 16.81 odstotkov. — Jugoslavija bo letos pridelala okrog 80.000 ton sladkorne pese.

Hrastovina

V zadnjem času se je nekaj več kupčevalo le v hrastovini osobito v podnicah in neobrobjenih hrastovih plohih. O priliki kolavdacije se je pa

izkazalo, da proizvajalci lesa utrpel vsled nepoznavanja pravilnega ravnanja veliko škodo. Glavna napaka pri ravnanju je namreč ta, da se hrastovi blodi takoj ne obelijo in da se ne odstrani skorja takoj, ko se posekajo. Kajti zbog tega, ker se to ni upoštevalo, se je pri tem suhem vročem vremenu zaredila v hrastovini mušica, ki se z neverjetno vztrajnostjo razširja in uničuje les. Mušica pa se zanese tudi na blago katero je sicer zdravo, pa je prišlo v dotik z lesom, ki je po mušici okužen. Tako se je zgodilo v Slavoniji, kjer se proizvaja veliko več hrastovine, da so se sčasoma skvarile ogromne zaloge lesa.

Pravilno naj bi se sekala hrastovina le v zimskih mesecih in tudi v zimski posekana hrastovina naj bi se obelila, preden pride v obdelovanje na žago. Skorja pa naj se v vsakem slučaju odstrani iz vsakega skladišča, kjer se nahaja hrastov les, ker načelo za pobijanje mušice je to, da se hrastovina že pri posekanju obeli in skorja uniči.

g *Klirinški promet z Italijo.* Finančni minister je izdal naredbo, po kateri morajo vsi uvozniki blaga iz Italije ob priliki carinjenja predložiti dotični carinarnici pismeno izjavo, v kateri se obvezujejo, da bodo svojo ob originalni fakturi, ki se predlaga poleg deklaracije, vplačali v kliringu, ki je zaključen med našo državo in Italijo. — Ravno tako bodo naši izvozniki blaga v Italijo dobili svojo terjatev povrnjeno potom kliringa, ker bodo italijanski uvozniki morali ravno tako vplačati svoj dolg potom italijanskega kliringa. — S tem je posebno težko udarjen naš izvoz lesa in živine v Italijo, ker izvozniki ne morejo takoj razpolagati z izkupičkom za izvoženo blago, ampak morajo nanj precej dolgo čakati.

g *Vino — plačevanje občinske trošarine.* Pogostoma se dogaja, da ta ali oni ne ve, da je treba prejem vina v roku 24 ur prijaviti finančni kontroli zaradi odmere občinske trošarine. Občinske trošarine na alkoholne pijače so zakonite in uživajo iste zaščite kakor inž. trošarine. Kazen ob dokazanem tito-

tapstvu — prekasni prijavi znaša petkrat toliko, kolikor znaša redna trošarina. Plačati pa je treba tudi takso za preiskavo. Pri tej priliki pa opozarjamo, da vsled naredbe kr. banske uprave dravske banovine od 2. avg. 1932 II št. 14.919/1, vino, ki ga prejmejo privatniki (lorej taki, ki niso točileci ali trgovci z alkoholnimi pijačami) neposredno od vinogradnika (torej ne od vinskega trgovca ali gostilničarja) sploh ne podlega občinski trošarini. Vino pa morajo vseeno prijaviti nadzornim organom. Treba jim je le dokazati izvor vina, to je oprostitev utemeljujočo okolnost. Ker ni nikjer povedano, kako naj se to zgodi, bo zadoslovalo, če vinogradnik izda nekolkovan račun, iz katerega naj bo razvidno, da prodaja vinogradnik potrošniku (označiti točno bivališče, ime in priimek) toliko in toliko vina lastnega proizvoda. — Pripominjamo, da znaša do konca leta občinska trošarina pretežno v vseh občinah po 1 Din za liter, ponekod tudi dosti več. Od 1. januarja 1933 pa se bo smelo pobirati v vaških občinah največ 50 par od litra, v mestnih pa po 1 Din. To utegne biti važno za vse one, ki se ne bi hoteli poslužiti gori omenjene ugodnosti, po kateri so občinske trošarine popolnoma oproščeni, če kupijo vino od vinogradnika, ne pa od prekupčevalca. Objavljamo to, da se vé vsakdo ravnati in zlasti z namenom, da bi se omejilo brezumno uživanje špirita, na katerega je visok davek, dočim je naravna opojnina — vino deležno mnogoterih olajšav.

g Razširjenost mednarodnega jezika esperanta. Težko je reči, koliko esperantistov je danes na svetu, ker niso vsi organizirani. Ko je Jugoslovanska Esperantska Liga lani zbirala podatke za statistiko, je samo 11 klubov vrnilo izpolnjene pole, akoravno vemo, da je v Jugoslaviji mnogo več klubov. Kakor pri nas, tako je tudi drugod. Da igra tu denar glavno vlogo, je umevno, saj je mnogo esperantistov, ki ne morejo plačevati članarine večim organizacijam. Zadovolje se s tem, da so člani krajevnega esper. kluba, ali pa je naročnik dež. esperant. glasila. Vsak klub bi moral

biti član deželne lige, ta pa včlanjena v UEA (Universala Esperantista Asocio - svetovna esperantska zveza), ki ima svoj sedež v Zenevi. Dobro organizirani esperantist je torej član kluba, lige in UEA, torej trojna članarina. Da to ne more vsak, je na diani. Kljub temu se je UEA zelo razširilo in šteje danes okrog 9000 delegatov v 70 deželah in 1991 različnem kraju. Esperantsko gibanje je najživahnejše v naslednjih državah: Nemčija, Češkoslovaška, Francija, Anglija, Združene države, Avstrija, Italija, Nizozemska, Švedska, Poljska, Japonska. Po številu delegatov z ozirom na število prebivalstva pa je Češkoslovaška na prvem mestu. Ko bo izvedena reorganizacija UEA, kar je bilo sklenjeno na letošnjem svetovnem esperantskem kongresu v Parizu, potem bo tudi statistika prinesla točnejše podatke, kakor jih imamo danes. Omeniti pa moram, da se je esperanto v zadnjih dveh letih zelo razširilo. Posebno razveseljivo napreduje v Baltičkih državah.

Pravni nasveti

Obrtno dovoljenje. A. L. Š. Glede prošnje za obrtno dovoljenje se informirajte pri okrajnem načelstvu. Tam vam bodo povedali, katere priloge je za vašo stroko prošnji priložiti, kako jih kerkovati itd.

Vojnica. A. N. Ako ste sposobni za vojaško službo, so vas neupravičeno dodelili med vojničarje. Napravite pritožbo na komando vašnega okrožja.

Orožni list. Z. J. Prošnjo za orožni list vložite pri okrajnem načelstvu. Tam tudi vprašajte, kar bi radi vedeli o lovu.

Zgradarina. J. K. Pred leti ste se pečali s popraviljem ur. Leta 1930 vam je davkarja naložil davek — zgradarino. Pritožili ste se, ker se z navedenim poslom več ne pečate, a ni nič pomagalo. Vprašate, kako bi se odkrižal tega davka? — Zgradarina je davek od hiše, ne pa od dohodkov iz dela. Temu davku so podvržene po mestih, trgih in kopaljših vse zgradbe, bodisi, da so dane v najem ali ne. Izven teh krajev pa so hiše, ki služijo izključno poljedelcem in njih kmetijskim delavcem za prebivanje oproščene zgradarine. Prošnjo za oprostitev zgradarine od kmetijskih hiš je vložiti pri davčni upravi.

Prekoračenje meje brez dovoljenja. T. L. Ta prestopek kaznuje okrajno načelstvo (glavarstvo). Ako je bilo postopanje državnega organa nepravilno, se lahko priložite pri oblasti, ki je dotičnemu organu nadrejena.

Čevljarška obrt. F. V. L. B. Izucili ste se čevljarške obrti in napravili ste pomočniško preizkušnjo. Kot pomočnik ste delali 25 mesecev, nato ste pa bili 18 mesecev pri vojaki, kjer ste tudi delali v čevljarški delavnici. Vprašate, če se vsteje vojaška služba v pomočniško dobo in če bi mogli dobiti obrtno dovoljenje. — Vložite prošnjo za mojsterski izpit ter priložite potrdila, da ste bili toliko časa zaposlen pri čevljarstvu. Mojsterski izpit sme namreč opravljati, kdor dokaže, da je bil po uspešno opravljenem pomočniškem izpitu zaposlen kot pomočnik ali tvorniški delavec najmanj tri leta v dotični obrti. Upamo, da vam bodo tudi oni čas, ko ste pri vojaki delali v čevljarški delavnici, vračunali v to dobo.

Testament. F. Z. Dve prijateljici sta kupili hišo in sta lastnici vsaka do polovice. Radi bi napravili testament in vprašata, če morata testament priče podpisati in če ga morata obe podpisati. — Kdor hoče napraviti veljaven testament brez prič, ga mora sam lastnoročno spisati in lastnoročno podpisati. Zato naj vsaka izmed obeh prijateljic posebej napiše testament o svoji solastninski polovici in ga lastnoročno podpisše. Ako pa da zapustnik testament napisati drugi osebi, ga mora lastnoročno podpisati. Dalje mora izrecno izjaviti pred tremi zmožnimi pričami, od katerih morata biti vsaj dve hkratu prisotni, da je spis njegova poslednja volja (testament). Končno se morajo podpisati tudi priče s pristavkom, ki kaže na njih svojstvo kot priče, znotraj ali zunaj, vselej pa na listini sami in ne morda na zavoju. Ni potrebno, da pozna priča vsebino oporoke.

Nabava električnih žarnic v stanovanju. V. M. Prejšnji najemnik je ob izselitvi vzela tudi električne žarnice iz stanovanja, ker jih je on sam nabavil. Ali je dolžan lastnik nabaviti manjkajoče žarnice? — Odvisno je to od pogodbe. Ako se najemnik glede žarnic ni pogodil, da jih mora lastnik nabaviti, tedaj po našem mnenju tega ni dolžan storiti.

Davčna prostost oseb z devetimi ali več otroci. V. V. L. Ker ste oče devetih otrok, ste bili davka prosti. Letos pa ste zopet dobili davčni plačilni nalog. Vprašate, če je dotični zakon razveljavljen, ali če se je zgodila pomota. Dalje bi radi vedeli, ali ste vsega davka prosti ali samo nekaterega. — Zakon o davčni oprostitvi oseb z devetimi ali več otroci ni razveljavljen, pač pa je spremenjen. Po izpremenjenem zakonu pa nimajo pravice do oprostitve one osebe, ki njih davkov po vseh davčnih oblikah znaša nad 1000 (en tisoč) dinarjev. Sicer so pa navedene osebe oproščene od plačevanja neposrednih

davkov in vseh doklad, ki se odmerjajo na te davke.

Vzdrževanje ceste v tuji občini. R. R. K. Imate gozd v tuji občini, iz katerega pripeljete vsako leto par voz stelje in vej. Voziti morate skozi tri tuje občine. Ena teh občin zahteva, da pripeljete na cesto dva kubična metra gramoža, kar se pa vam zdi preveč. Ali ste dolžni prispevati k vzdrževanju ceste v tuji občini? — Cesta, ki jo imate v mislih, bo najbrže občinska cesta. Ako je to občinska cesta II. reda, med katere spadajo v prvi vrsti one, ki služijo za gospodarske namene poedinih skupin interesentov, se takšna cesta vzdržuje redno s prispevki davčnih zavezancev, ki jim je ta cesta namenjena. Porazdelitev teh prispevkov določa občinski odbor po neposrednem davku zavezancev. Če je torej vaš prispevek pravilno izračunan, se more izračunati, ako je znana višina neposrednega davka vseh, ki rabijo to pot in vaša ter množina materiala, ki se potrebuje za to cesto.

Le državljani služijo vojsko. M. B. M. Sin, ki je ameriški državljan, je prišel lani iz Amerike. Pred kratkim pa je bil s silo odgnan k vojakom. Vprašate, če ima sin kot ameriški državljan pravico do oprostitve vojaške službe. — Sin je najbrže še vedno naš državljan; zato je dolžan služiti vojsko. Če bi bil pa naše državljanstvo zgubil, ga gotovo ne bi odpeljali k vojakom, ker le državljani imajo pravico in dolžnost služiti vojsko. Kadar bo izpolnil obveznosti napram državi (vojaška obveznost) mu bo na prošnjo dovoljeno izstopiti iz državljanstva.

Oprostitev, odnosno skrajšan rok. M. B. M. Oče, ki je umrl, je služil v avstro-ogrski vojski 3 leta, drugi sin je šel v podoficirsko službo in je sedaj v vojaški službi. Doma je ostala mati z dvema otrokoma; mati plačuje 96 Din neposrednega davka. Prvi sin je vpoklican k vojakom. Ali bi mogel doseči oprostitev, in ali ima pravico do skrajšanega roka? — Ako je mati nad 45 let stara, ali če je mlajša, ako bo pri zdravniškem pregledu spoznana za nesposobno za delo, tedaj bi mogla doseči oprostitev prvega sina, seveda, če dokaže, da je on res družino vzdrževal in dalje, ako je drugi sin še gojencev podčastniške šole. Če pa je to že dovršil, pa le tedaj, če ni bil že pred petimi leti popolnoma odpravljen od hiše, ker le v tem slučaju se ne smatra več za člana družine. Vsekakor priporočamo, da vložijo prošnjo na komando vojnega okrožja. Glede skrajšanega roka pa se ne moremo izjaviti, ker niste navedli, če je bil oče za časa sinovega nabora še živ in koliko je bil star.